

"ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ:

ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ"

ΑΛΙΜΠΕΡΤΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Νοσηλεύτρια MSc, Υποψήφια Διδάκτωρ,
Γραφείο Καταγραφής Νεοπλασιών,
Ακτινολογικό Α' Γ.Ν.Α. «Ο Ευαγγελισμός»

Κλινική διαχείριση της σεξουαλικής βίας

Σεξουαλική και έμφυλη βία:
Βασικές έννοιες

Ορισμός της σεξουαλικής βίας

- Π.Ο.Υ./ΙΑSC:

«Κάθε σεξουαλική πράξη, απόπειρα τέλεσης σεξουαλικής πράξης, ανεπιθύμητων σχολίων ή προτάσεων που εναντιώνονται στη σεξουαλικότητα ενός ατόμου, χρησιμοποιώντας εξαναγκασμό, απειλές πρόκλησης βλάβης ή σωματικού πόνου, από οποιοδήποτε άτομο, ανεξαρτήτως της σχέσεώς του με το θύμα, σε οποιοδήποτε πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένου αλλά όχι περιορισμένου στο ενδοοικογενειακό και εργασιακό περιβάλλον»

Ορισμός της (σεξουαλικής) και έμφυλης βίας

- **Ορισμός της έμφυλης βίας (ΕΒ) σύμφωνα με τον IASC**

«Ένας γενικός όρος που χρησιμοποιείται για την περιγραφή πράξεων που βλάπτουν ένα άτομο, διαπράττονται ενάντια στη θέλησή του και βασίζονται σε κοινωνικά αποδιδόμενες διαφοροποιήσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Υπάρχουν πολλά είδη ή μορφές βίας: (1) σεξουαλική (2) σωματική (3) βλαπτικές παραδοσιακές πρακτικές (4) κοινωνική και (5) συναισθηματική-ψυχολογική».

- **Ορισμός της ΣΕΒ της Υ.Α. του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες**

«Η έμφυλη βία είναι μία πράξη βίας που ασκείται σε βάρος ενός ατόμου λόγω του κοινωνικού ή βιολογικού του φύλου. Περιλαμβάνει πράξεις που προκαλούν σωματική, ψυχική ή σεξουαλική βλάβη ή πόνο, απειλές τέλεσης τέτοιων πράξεων, εξαναγκασμό και άλλες στέρησεις της ελευθερίας».

Ανθρώπινα δικαιώματα

- «Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και στα δικαιώματα».
(Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων)
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι παγκόσμια, αναπαλλοτρίωτα, αδιαίρετα, αλληλένδετα και αλληλοεξαρτώμενα.
- Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το φύλο, τις θρησκείες, τις πολιτικές πεποιθήσεις κ.λπ.
- Η πρόληψη και η αντιμετώπιση της έμφυλης βίας συνδέεται άμεσα με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Βιολογικό και Κοινωνικό Φύλο

Βιολογικό φύλο (Sex)

Τα βιολογικά και σωματικά χαρακτηριστικά των ανδρών και των γυναικών.

Κοινωνικό φύλο (Gender)

Οι πολιτισμικά αναμενόμενες συμπεριφορές των ανδρών και των γυναικών με βάση τους ρόλους, τις ευθύνες, τις ευκαιρίες, τα προνόμια, τις προσδοκίες και τους περιορισμούς που τους αποδίδονται με κριτήριο το φύλο τους.

Αν και βαθιά ριζωμένες σε κάθε πολιτισμό, οι κοινωνικές διαφορές οι οποίες έχουν εντοπιστεί μεταξύ ανδρών και γυναικών είναι μεταβλητές στο χρόνο και παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις τόσο εντός όσο και μεταξύ των πολιτισμών.

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ

Παραδείγματα
έμφυλης βίας

Κακοποίηση
λόγω προίκας

Οικογενειακή
βία

Σεξουαλική
κακοποίηση

Λεκτική βία

Απομόνωση

Απαγωγή

Καταναγκαστικός
γάμος

Παράγοντες
που
συμβάλλουν

Φτώχεια

Έλλειψη
εκπαίδευσης

Σύγκρουση

- Σεξουαλικές

- Σωματικές

- Συναισθηματικές

- Οικονομικές

επιβλαβείς πρακτικές

Αλκοολισμός ή
τοξικομανία

Έλλειψη
αστυνομικής
προστασίας

Βασικές αιτίες

Κατάχρηση
εξουσίας

Περιφρόνηση
ανθρωπίνων
δικαιωμάτων

Ανισότητα
φύλων

Ορισμός του βιασμού στις εθνικές νομοθεσίες

Ο νομικός ορισμός διαφέρει από χώρα σε χώρα
αλλά πάντοτε περιλαμβάνει ότι:

- Ο βιασμός τελείται **χωρίς τη συναίνεση** του θύματος
- Χρησιμοποιείται κάποιας μορφής βία

Γιατί εστιάζουμε στον βιασμό;

- Ο βιασμός απειλεί άμεσα τη ζωή
- Ο βιασμός έχει σοβαρές αρνητικές συνέπειες σε όλα τα επίπεδα
- Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του βιασμού μπορεί να προλάβει την περαιτέρω βία

Η παροχή ιατρικής φροντίδας στους επιζώντες βιασμού είναι προτεραιότητα σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης

Ανταπόκριση

Για να μπορέσετε να αναπτύξετε την κατάλληλη μέθοδο ανταπόκρισης στη σεξουαλική βία, πρέπει να έχετε κατανοήσει τις πιθανές **επιπτώσεις** της

Επιπτώσεις της σεξουαλικής κακοποίησης

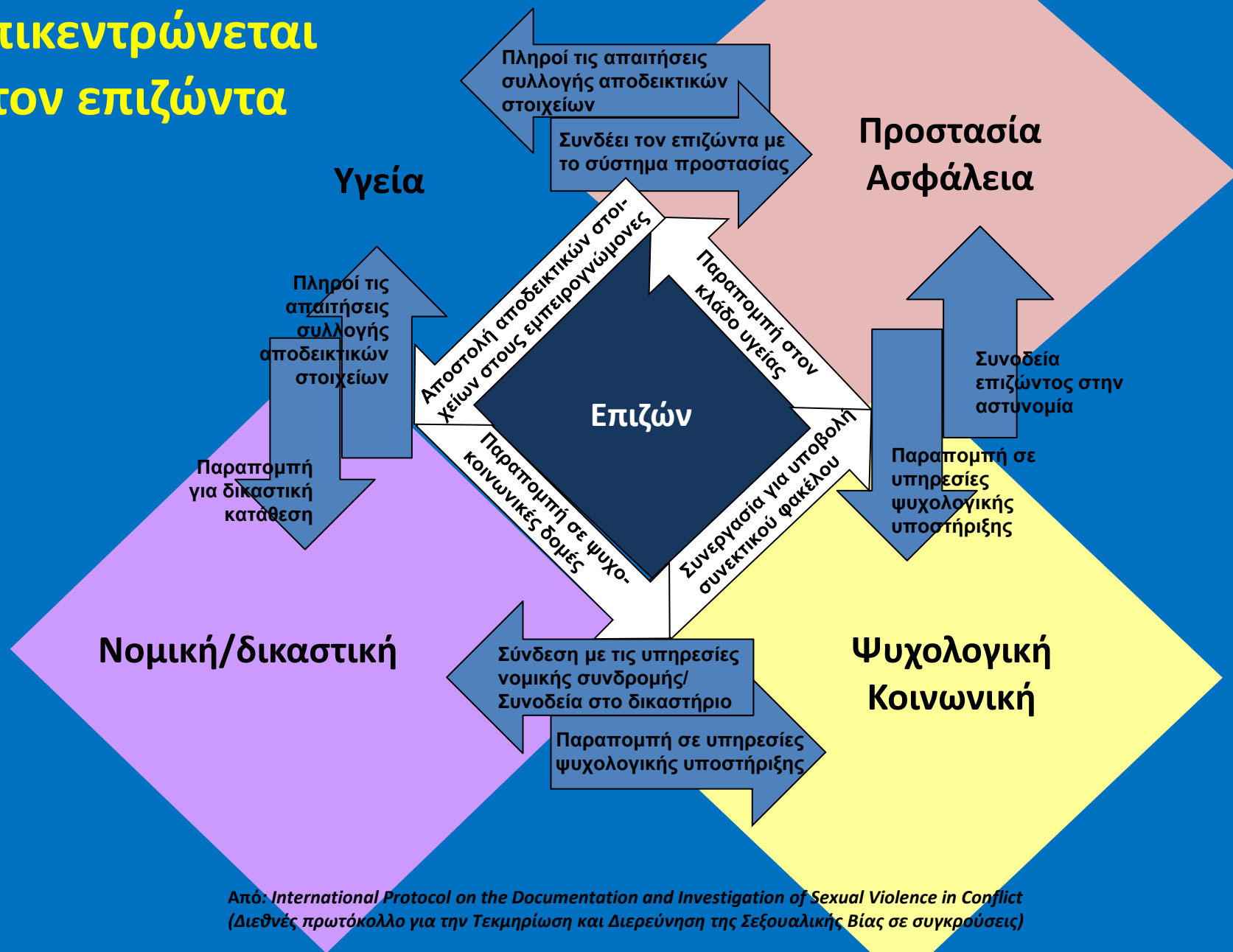
Κλινική αντιμετώπιση του βιασμού

- 1 – Προετοιμαστείτε να προσφέρετε ιατρική φροντίδα
- 2 – Προετοιμάστε τον επιζώντα για την εξέταση
- 3 – Ιατρικό ιστορικό
- 4 – Σωματική εξέταση
- 5 – Ιατροδικαστικά πειστήρια
- 6 – Χορήγηση θεραπείας
- 7 – Καθοδήγηση του επιζώντα
- 8 – Ιατρική παρακολούθηση του επιζώντα

Ο ρόλος του κλάδου υγείας

- Ανταπόκριση στη σεξουαλική βία
 - Παροχή ιατρικής περίθαλψης
 - Ψυχολογική υποστήριξη πρώτης γραμμής
 - Συλλογή ιατροδικαστικών στοιχείων
 - Παραπομπή για περαιτέρω παρέμβαση
- Πρόληψη της σεξουαλικής βίας και του στιγματισμού, σε συνεργασία με άλλους κλάδους

Προσέγγιση που επικεντρώνεται στον επιζώντα

Διάρθρωση της δομής υγείας με επικέντρωση στον επιζώντα

- Παροχή υπηρεσιών 24 ώρες/ημέρα και 7 ημέρες/εβδομάδα
- Διασφάλιση πρόσβασης για παιδιά, εφήβους και άνδρες
- Ροή ασθενών: μην αφήνετε τον επιζώντα να περιμένει
- Ιδιωτικός χώρος παροχής συμβουλών
- Διασφάλιση ότι όλος ο εξοπλισμός και τα ιατρικά αναλώσιμα είναι έτοιμα
- Ασφαλές ερμάριο αρχειοθέτησης με κλειδαριά
- Τυποποιημένα και μεταφρασμένα πρωτόκολλα και έντυπα
- Ενημερωτικά φυλλάδια ασθενούς
- Εάν είναι εφικτό, παροχή νέου ρουχισμού όταν απαιτείται
- Ευαισθητοποίηση της κοινότητας σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες

μη διακριτική
μεταχείριση

εμπιστευτικότητα

ασφάλεια

Σεβασμός

στα δικαιώματα, τις ανάγκες, τις επιλογές, τις επιθυμίες
και την αξιοπρέπεια του επιζώντα ανά πάσα στιγμή

Πρώτο στάδιο της περίθαλψης

- Απόκλεισε τυχόν επιπλοκές που απειλούν τη ζωή του επιζώντα
 - Μέτρα την αρτηριακή πίεση, τους παλμούς, τον ρυθμό της αναπνοής
 - Αντιμετώπισε τις κρίσιμες περιπτώσεις ή παράπεμψέ τες άμεσα

Πρώτες Βοήθειες Ψυχολογικής Παρέμβασης

- Πρώτες Βοήθειες Ψυχολογικής Παρέμβασης
 - Σεβαστείτε τις κατευθυντήριες αρχές
 - Προσαρμόστε την προσέγγισή σας, λαμβάνοντας υπόψη την κουλτούρα του ασθενούς
 - Φροντίστε τον εαυτό σας
- Οι αρχές που διέπουν τη δράση:

Προετοιμάσου..., Κοίτα, Άκου, Μεσολάβησε

Πρώτες Βοήθειες Ψυχολογικής Παρέμβασης

Προετοιμάσου

- Μάθε για τις παρεχόμενες υπηρεσίες και Μάθε για το περιστατικό
- τους μηχανισμούς υποστήριξης
- Μάθε για τα ζητήματα ασφάλειας

Κοίτα

- Είναι ασφαλής ο επιζών;
- Εκτίμησε την ανάγκη τυχόν επείγουσας ιατρικής παρέμβασης
- Εκτίμησε τυχόν σοβαρές αντιδράσεις απελπισίας

Άκου

- Ζήτη να μάθεις τις ανάγκες και τις ανησυχίες του επιζώντα
- Άκου τον επιζώντα και βοήθησέ τον να ηρεμήσει

Μεσολάβησε

- Βοήθησε τους επιζώντες να αντιμετωπίσουν βασικές ανάγκες και να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες
- Βοήθησε τους επιζώντες να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα
- Δώσε πληροφορίες
- Φέρε σε επαφή τους επιζώντες με τα αγαπημένα πρόσωπα και τις υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης

Επικοινωνία με σεβασμό

Τι πρέπει να κάνετε	Τι πρέπει να αποφεύγετε
• Να είστε έντιμοι και αξιόπιστοι • Να σέβεστε το δικαίωμα των άλλων να λαμβάνουν τις δικές τους αποφάσεις • Να έχετε επίγνωση και να παραμερίζετε τις προκαταλήψεις που εσείς έχετε • Να διευκρινίστε στους ανθρώπους που εξετάζετε ότι ακόμη κι αν αρνηθούν να δεχθούν βοήθεια αυτή τη φορά, εξακολουθούν να έχουν το δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης στο μέλλον • Να σέβεστε την ιδιωτικότητα και να τηρείτε εμπιστευτική την ιστορία του ατόμου • Να συμπεριφέρεστε καταλλήλως ανάλογα με το πολιτιστικό πλαίσιο	• Να εκμεταλλευτείτε το ρόλο σας ως ατόμου που παρέχει βοήθεια • Να ζητήσετε από το άτομο χρήματα ή εξυπηρετήσεις • Να δίνετε ψευδείς υποσχέσεις ή πληροφορίες • Να αναγκάσετε τους ανθρώπους να δεχθούν βοήθεια • Να είστε παρεμβατικοί ή φορτικοί • Να πιέσετε τους ανθρώπους να σας πουν την ιστορία τους • Να αποκαλύψετε την ιστορία του ατόμου σε τρίτους • Να κρίνετε τους ανθρώπους για τις πράξεις ή τα συναισθήματά τους

Ιατρικό ιστορικό

- Τέσσερα βασικά συστατικά
 - Πληροφορίες για την επίθεση
 - Γενικές ιατρικές πληροφορίες
 - Γυναικολογικό και Μαιευτικό ιστορικό
 - Αξιολόγηση ψυχικής υγείας

Χορήγηση θεραπευτικής αγωγής

- Αντιμετώπιση πρώτα των απειλητικών για τη ζωή επιπλοκών
 - Λήψη ζωτικών σημείων κατά την άφιξη (πίεση αίματος, καρδιακοί παλμοί)
- Πρόληψη μετάδοσης του ιού HIV
- Πρόληψη εγκυμοσύνης
- Προληπτική αγωγή για ΣΜΛ
- Φροντίδα τραυματισμών
- Φροντίδα ψυχικής υγείας

Χορήγηση PEP: Προβληματισμοί

- Η δοκιμασία για την ανίχνευση του ιού HIV δεν είναι προϋπόθεση για τη χορήγηση PEP
 - ο Μη χορηγείτε PEP σε γνωστό οροθετικό ή άτομο θετικό στη δοκιμασία ανίχνευσης HIV
- Χορήγηση PEP σε επιζών άτομο που εμφανίζεται < 72 ώρες από τον βιασμό, αλλά:
 - Πρώτη δόση όσο νωρίτερα τόσο καλύτερα
- Χορήγηση πλήρους φαρμακευτικής αγωγής 28 ημερών κατά την πρώτη επίσκεψη
- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για αυξημένη συμμόρφωση στην φαρμακευτική αγωγή
- Για συχνές εκθέσεις που απαιτούν επανάληψη της PEP:
 - Παρέμβαση σε κρίση: παροχή προστασίας

Γιατί ΡΕΡ στους επιζώντες σεξουαλικής βίας;

- Αυξημένος κίνδυνος μετάδοσης HIV:
 - Πολλοί δράστες στον βιασμό
 - Άγνωστος δράστης
 - Έκθεση σε αίμα ή σπέρμα
 - Τραύματα γεννητικών οργάνων
 - Πρωκτική διείσδυση

Συνταγογράφηση Θεραπείας

Πρόληψη εγκυμοσύνης - Επείγουσα αντισύλληψη

- < 5 ημέρες, αλλά όσο πιο γρήγορο τόσο καλύτερα
- Προτιμώμενη: λεβονοργεστρέλη 1.5 mg μία δόση
- Ή: αιθυνιλεστραδιόλη 100 mcg + λεβονοργεστρέλη 0.5 mg, δύο δόσεις με διαφορά 12 ωρών (Yuzpe)
- Εναλλακτικά: σπείραμα χαλκού (πολύ αποτελεσματικό αλλά απαιτεί δεξιότητες!)

Συνταγογράφηση Θεραπείας

Προληπτική Θεραπεία για ΣΜΛ

- Θεραπεία για σύφιλη, χλαμύδια, γονόρροια
- Θεραπεία για άλλες σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις, εφόσον απαντούν (τριχομονάδες, μαλακό έλκος)
- Όσο το δυνατόν βραχύτερης διάρκειας θεραπευτικό σχήμα, απλό στη λήψη (π.χ. 1 g azithromycin και 400 mg cefixime)
- Χρήση τοπικών θεραπευτικών πρωτοκόλλων, εφόσον διατίθενται
- Εμβολιασμός κατά της Ηπατίτιδας Β, εφόσον ενδείκνυται

Συμβουλευτική

- Κάθε επιζών θα βιώσει και θα αντιμετωπίσει το τραύμα του βιασμού στη δική του κουλτούρα και κοινωνία
- Παροχή υποστηρικτικών ψυχολογικών πρώτων βοηθειών
- Η παραπομπή για κοινωνικές και ψυχολογικές συμβουλές αποτελεί **απαραίτητο συστατικό** της φροντίδας για κάθε επιζώντα από περιστατικό βιασμού
- Παροχή πληροφοριών εγγράφως με τυποποιημένες συμβουλές σε απλή γλώσσα

Συμβουλευτική

- Ψυχική υγεία

- Συμβουλές σχετικά με ψυχολογικά, συναισθηματικά, κοινωνικά και σωματικά προβλήματα που μπορεί να βιώσει
- Εξηγήστε ότι είναι σύνηθες να βιώνει έντονα αρνητικά συναισθήματα ή μούδιασμα
- Ενθαρρύνετε την να εκμυστηρεύεται πράγματα σε κάποιον που εμπιστεύεται
- Παραπέμπτε την για επαγγελματική υποστήριξη αν τα συμπτώματα προκαλούν αναπηρία και δεν υποχωρούν συντω χρόνω

Τυποποιημένες Διαδικασίες Λειτουργίας (ΤΔΛ)

Προσαρμοσμένο από τον UNFPA, IPPF, UNSW. 2009. *Facilitator's Manual: Training on the Minimum Initial Service Package (MISP) for Sexual and Reproductive Health in Crises: A course for SRH coordinators.*

Προετοιμασία για ΤΔΛ με επίκεντρο τον επιζώντα *

- Ποιοι είναι οι νόμοι και οι πολιτικές του κράτους;
- Ποιες εργαστηριακές εγκαταστάσεις διατίθενται;
- Ποια είναι τα ισχύοντα πρωτόκολλα (ιατρική φροντίδα μετά τον βιασμό, αναφορά περιστατικού κ.λπ);
- Πού παρέχεται φροντίδα και υποστήριξη;
- Πού και πώς γίνεται η αναφορά;
- Πώς συντονίζονται μεταξύ τους οι φορείς αντιμετώπισης;
- Τι πρέπει να γνωρίζει η κοινότητα

* Σεβασμός ανά πάσα στιγμή των δικαιωμάτων, των αναγκών, των επιλογών, των επιθυμιών και της αξιοπρέπειας των επιζώντων

Περιεχόμενο των ΤΔΛ

- Ορισμός της σεξουαλικής και έμφυλης βίας, κατηγορίες και βασικές έννοιες
- Κατευθυντήριες αρχές
- Καθιέρωση ΤΔΛ στον καταυλισμό και την κοινότητα
- Ρόλοι και ευθύνες στην πρόληψη και την αντιμετώπιση
- Σημείο επαφής σε κάθε τομέα: Υγεία, νομικός/δικαστικός τομέας, κοινότητα, ομάδες γυναικών, εφαρμογή και επιχειρησιακοί εταίροι, αστυνομία, κυβέρνηση
- Μηχανισμός αναφοράς και παραπομπής
- Συντονισμός, καθοδήγηση και μηχανισμοί αξιολόγησης

Πλεονεκτήματα των ΤΔΛ

- Ενισχύουν τον **συντονισμό** μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών αποσαφηνίζοντας τους ρόλους και τις ευθύνες
- Διευκολύνουν την **κοινή** και **συμφωνημένη ερμηνεία** του τι πρέπει να γίνει και πώς πρέπει να γίνει
 - Κοινοί ορισμοί, αναφορά και καθοδήγηση
- Διευκολύνουν την **αποτελεσματική** επικοινωνία
- Διασφαλίζουν την **έγκαιρη** και **ποιοτική** αντιμετώπιση για τους επιζώντες

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!